

Leibserben.¹⁾ Leta 1753. priznava v vlogi Jožef Ernest Skerlič, da je zamenoma kupil Zavrh od Jurija Seifrida Valvasorja.²⁾

Hči ravnokar imenovanega Ivana B. Valvasorja in grofice Marije Sidonije Barbove, gospá Ana Elizabeta, omožena Posarellova, podedovala je po smrti svojega soproga Ivana Herwarda Posarella grad Volčji Potok pri Kamniku, »welche Frau Wittwe diesen Ort annoch besitzt«, kakor piše naš Valvasor (leta 1689.)³⁾

Vdova po bratu Ivana Vajkarda, Ivanu Herwardu Valvasorji, gospá Marija Saloma Valvasorjeva, porojena baronica Moscon, ki se je pozneje omožila še jedenkrat z Ivanom Vajkardom Semeničem in v tretjem zakonu (leta 1687.) z Volkom Albrehtom Schwabom, imela je še leta 1689. grad Selo (Gschiess) na Dolenjskem.⁴⁾

Nekova Sofija Valvasorjeva, vdova po Adamu Apfaltru, kupila je leta 1624. grad Gorenji Motnik (pri Motniku). »Seithero«, pravi Valvasor,¹⁾

¹⁾ III (XI.) 424.

»ists bei denen Herrn Apfaltrern verblieben: Wie denn Herr Georg Sigmund Apfaltrer Freyherr jetzund solches annoch besitzt«.

(Konec prihodnjič.)

¹⁾ III (XI.) 399. ²⁾ Deželna deska (Neudorf Gut sammt der incorporierten Valvasor'schen Gült). ³⁾ III (XI.) 658. ⁴⁾ III (XI.) 233.

K četrtemu sešitku Wolfovega slovarja.

grámblav adj. kdor ima pohabljene roke ali noge. — *grdíjān* m. grd človek. — *grdíš* m. = grdíjan. — *grebljáč* m. okrogla lesena posoda, iz katere se moka grabi. — *grebljica* f. = ledina (Vinica). — *grenkōča* f. = grenkōst. Zagrebec I^a 283 ova misel čini sladke vse grenkoče. — *grěška* f. der Fehler. Jurjevič 66. — *grínglec* m. nekov ptič, iz nem. Habd. ad. 662. — *gríšavec* m. = slabič, slabega telesa človek. — *grlobávati*, pogovarjati se na glas. — *gróhati* = kruh valjati. — *grōle* f. pl. die Perlenschnur. — *grōm* m. ime psu. — *grózdika* f. neko jabolko. Var. — *grtati* grtam, požirati goltati. — *grūdje* n. Schollen. Zagrebec. — *gúrbet* m. cigansko dete. — *gūšnjekovica* f. neko drobno sladko jabolko. Var. — *gvántor* m. = gántar. — *gvěšdra* f. broždžalka greštalka. — *gvěšdrati* = grěštati. — *habikruh* m. kdor ni za drugo, nego da hruh habi. Lovrenčič rodbinstvo 65. — *hádrtati* 1) reiben, den Boden. 2) schminken. — *haharíja* f. carnificina, Habd. ad. 301 i. t. d. — *haháriti* hahárim = trpinčiti. Habd. ad.

588 su ga strašnemi mukami haharili. — *halúrstvo* n. = haharija Habd. mar. 297. — *hahuljati*: Kočijančič Filot. 3.174 Kralj Ludovik, znajući da grof d'Angio, brat njegov, i gospon Gvaltier de Nemurs igraju, buduče be- težen, je se podigel i *hahuljajuči* k njim v hižu je pošel. 3.190 ovo srdce razsiple i čini ga vu posleh potrebnih *hahuljati*. — (Belostenec tolmači: ginem venem languesco vidí sterto, a tu: speč hrčem. — *hajdínák* m. kruh iz ajdove moke. Habd. mar. 103 bolje im v tek ide njihov hrženjak ali *haj- dinjak* nego vnozem gospockem sinom kuliko goder gingavo priprav- ljene jestvine. — *hajica* f. jarem prvih dveh volov, kader so štirje vpre- ženi. — *hájoš* m. razbojnik, potepuh, iz madj. — *hájoška* f. ime kravi. — *hálapa* m. = bedák. — *halapārda* f. 1) Helebarde. Habd. 2) velika neurejena soba. — *halapārna* f. z lesom ograjeno mesto, kjer se listje suši. — *halapūzdra* m porogljivo ime. — *hālban* m. ime psu. — *halój- sniti* - lójsnem, s pestjó butiti (Stridovo) — *halopák* m. norčast človek. Zagreb. — *halov* m. konjske jasli. — *halovūnja* f. der Lärm Habd. ad. 307, 841, 916, 1040. — *halovúnjiti* lärmen. — *hamalija* f. Habd. ad. 1079 mučil se je dugo copernik vnoge pred nje oči nečiste fantazije svojem bajaranem i „*hamaliami*“ postavljajuč. Belostenec: hamalia divi- natio. — *hamulija* f. (?) Lovrenčič rodbinstvo 12. — *hándrati* herum- gehen, o deci: kud si hándral? — *hapák* m. nespreten človek. — *hūpek* m. majhen dečarec.

(Dalje prihodnjíč.)

M. Valjavec.

LISTEK.

Doktor Dragan. Drama v petih dejanjih. Spisal dr. J. Vošnjak. — To je naj- novejše naše dramatsko delo, ki je izšlo v 3. zvezku Hribarjeve »Narodne kužnice« v Celji. Vsebina mu je nastopna: Doktorja Dragana, odvetniškega koncipijenta, ki je ravnokar zasluž po svojih domorodnih poezijah, hočejo izvoliti za državnega poslanca. Dr. Stremil in prof. Branič mu prigovarjata, naj rajši odkloni ponudeno čast, dokler nima samostalnega mesta v družabnem življenji, ali Braničeva hči Mira, navdušena po pesniškem delovanji svojega ženina, poteza se zanj, češ, da ves narod zaupno kliče po njem. Dragan vzprejme izvolitev in potem na Dunaji neustrašeno zagovarja pravice svo- jega naroda; deluje sosebuo za železnico, ki bi izredno hasnila njega domovini. Baš tedaj namerja minister grof Bering uvesti novo ustavo in potrebuje dvetretjinske večine; treba mu samó še deset glasov. Zmagal bi s svojim predlogom, če bi pridobil Dragana in njega tovariše. Minister sam sicer ne pregovori poslanca Dragana; le-ta omahuje celo še tedaj, ko se mu ponudi koncesija za óno zaželeno železnico, če bi glasoval za vladne predloge; pregovori ga pa lepa vdova Katinka, katero pošlje grof Bering baš pred odločilno sejo k Draganu na dom. Dragan se je seznanil z njo pri ministrovih

Recimo, da je Valvasor res umrl v Krškem — pismenih zapiskov nimamo, pač pa govori za to tradicija — kar pa se tiče Valvasorjevega počivališča, kaže beležka Frančiška grofa Hohenwartha iz leta 1832. na Valvasorjevo rodbinsko graščino Medijo.¹⁾

Daljnim raziskovanjem je sedaj naloga določiti, ali je v rakvi medijski še kaj sledu, da so nekdanj ondu pokopali Ivana Vajkarda Valvasorja!

¹⁾ »Illyr. Blatt« 1832, pg. 148., št. 926.

K četrtemu sešitku Wolfovega slovarja.

(Dalje.)

hápati hápim, konje h. to je jašeč konje terati: ala sem ih shapil! — *harámija* m. vojniki pešec. Habd. ad. 188.722. — *haramústanec* m. = hrustanec. — *harbūdje* n. neko dračje. Habd. ad. 1062 gda idem po ledini, vidim koprivje i harbudje, kam se je zaraslo. Belostenec ima: harbuda v. drač. — *hāreka* f. dekle že veliko, a za nobeno rabo. — *hāriti* hārim čizme h. — čistiti, snažiti. — *harmák* m. samó: „na harmák“ n. pr. delati na harmák je brzo delati. — *harmúlja* m. i f. posprdnno ime. — *harpijáš* m. Habd. ad. 424 dvojica pak marha i blago je, na ku ti *harpiaši* i *zgrabiaši* krvavo glede. — *házbija* m. kdor se rad bije in tepe. Zagreb. — *hazúkniti* hazúknem: poginiti: kadar kdo težko čaka, da kdo umrè, pravi: Bog ti daj, da bi skorom hazúknul. — *hčáva* f. = ščáva. — *hèč* hčča m. majhna sekira. — *hegède* f. pl. gosli, iz madj. — *hegèduš* m. godec. — *hēhljast* adj., kdor se vedno na smeh drži. — *hēknek* m. stisnjen človek in grd. Samobor. — *hēlda* f. = ajda hajdina. — *hēndek* m. na hendek = po strani. — *hēra* f. stran: nosi škrljak na jednu heru. — *hērcceg* m. *herézica* f. *hercezija* f. *hērceski*, te besede se večkrat beró v kajkavskih knjigah, od nem. Herzog na madjarsko. — *heretičanski* adj. Habd. ad. 242 i. t. d. haereticus. — *heretnik* m. hereticus. Habd. mar. 96. — *hūdžeš* m. ime volu, iz madj. — *hūdžeška* f. ime kravi. — *hūncanje* n. Habd. ad. 267. Dotikavanje, šalnice, namigavanje, *hūncanje* začetki jesu v divojke da nje devojčtvo vmira. — *hūncokoren* m. neka bilina. — *hūnjzati* hūnjžem, z glavo kimati, o konji, konj hūnjže. — *hūtniti* hitnem, huschen. — *hižica* f. dim. hiža. Habd. ad. 90. 92. 119. 440 Gašp,

1.982. — *hižička* f. majhna hiža, Lovr. rodb. 97. — *hižičkica* f. dem. hiža. — *hižka* = hižička. — *hižni* = hišni. — *hlapáríti-párim*, kadar je hiša topla, vrata odpirati in zapirati, da se ohladi. — *hlápšlin* m. čišmarski jermen. (Dalje prihodnjič.)

M. Valjavec.

L I S T E K.

Nazorni pouk v ljudski šoli I. del. Marljivi pedagoški pisatelj g. *Frančišek Gabrček*, nadučitelj in okrajni šolski nadzornik v Krškem, spisal je pod gorenjim naslovom 275 stranij obsežno knjigo, katero je izdalo in založilo „Pedagogičsko društvo“ v Krškem, natisnila pa „Národna Tiskarna“ v Ljubljani. Knjiga je prirejena po formalnih učnih stopinjah in obseza v 40. poglavjih nazorne slike, o katerih nikakor ne dvojimo, da bodo učitelju jako olajšale nazorni nauk. Vsaki sliki je pridejano po potrebi nekaj pregovorov, ugank, vprašanj, pametnic, pesmij i. t. d., torej gradivo, ki sosebno oživlja nazorni nauk. Gospod pisatelj bode v II. delu dovršil učno tvarino za nazorni nauk v 1. in 2. šolskem letu, v III. delu pa pride teoretiška razprava o nazornem nauku. — Naj bi slovensko učiteljstvo rado podpiralo zaslužno delovanje g. Gabrška ter z izdatnimi naročili pospešilo izdajo II. in III. dela! „Nazornega pouka“ I. del veljá 1 glđ. 50 kr., kar se nam ne zdi preveč za tako obsežno in večče sestavljeno knjigo.

Krško in Krčani. Zgodovinske in spominske črtice. Spisal *Ivan Lapajne*, meščanske šole ravnatelj. Krško, 1894. založil „Odbor za olepšanje mesta“ v Krškem Tiskal Dragotin Hribar v Celji, 147 str. — To knjigo, ki se odlikuje po lepi obliki kakor sploh vse knjige iz Hribarjeve tiskarne, posvetil je odbor za olepšanje krškega mesta gospé Josipini Hočevarjevi, veliki dobrotnici in podpornici v Krškem. V 24 poglavjih podaja knjiga preobilo kulturnih in zgodovinskih črtic od starega veka do denasnjih dnij, na konci pa ima pet životopisov slavnih Krčanov (Dalmatin, Bohorič, Valvasor, Martin Hočevar, gospá Hočevarjeva). S slikami jo je okrasil S. Magolič v Celji. Cena?

»Slovanska knjižnica«. V 19. snopiči „Slovanske knjižnice“ je izšla V. Beneša-Třebízskega povest „Pošasti“, preložil Z. Ž. *Trbojski*, v 20.—23. snopiči pa je natisnjena „Zaobljuba“, katero je hrvaški spisal Ferd. Bečić, poslovenil *Peter Medveček*. Kdor ljubi lahko berilo, ki ni brez romantiškega nadiha, njemu utegne „Zaobljuba“ ugajati, dasi je v nji to in ono kâj malo verjetno — primeri sosebno končna poglavja. Prevod ni do cela opiljen. Podčrtali smo si zlasti take stilistiške nepravilnosti: „Ali se ne poznajo v naše vetrove“ (4), „V Jadransko morje me ni mikalo, ker je znano po morskih vetrovih“ (7), „Ribata ga z vinom“ (17; zakaj ne „drgneta“?) „Globok vzdih privali se iz Ivanovih prsij“ (66), „Ivan je bil ves prestrašen s to nenavadno ponudbo“ (103), „Kakó se oni pod vročim afrikanskim in španjskim solucem zagoreli obrazi ljubijo med seboj“ (175). Na čegav rovaš naj zarezemo kurijozum, da se je Mozartova „Zauberflöte“ preložila v „Čarobno dimko (pipo)“ (116)?! — V 23. snopiči je tudi povest „Štiri dni“ slovečega ruskega realista V. M. Garšina, preložil V. *Kogej*, in nekaj životopisnih črtic tega pisatelja. — Žalostno je pač, da „Slovanska knjižnica“ še vedno nima toliko podpore, kolikor je je vredna. Gospod izdajatelj pravi celó, da jo bode nadaljeval samó še do 50. snopiča, ako se ne izboljša denarno stanje. Treba je „Slovanski knjižnici“ še okolo 300 naročnikov, da bi bila popolnoma zagotovljena. Ali naj res zgolj zaradi znane naše malomarnosti prepade to književno podjetje, kakor so prepadle že vse dosedanje knjižnice?

od katerih spleta ljubke, dehteče povesti v verzih. In potem se vrsté vsi romantiki, katerih imen ne navajamo samó ne zató, da nam jih ni treba ože klasificirati, za njimi zopet do cela moderni književniki — v Vrchlickega slobodnem kraljevstvu vlada največja pesniška sloboda — veristi in realisti, dekadentje in simbolisti, vsi óni, ki hodijo po modernih in najmodernejših potih, navzeti romanskega, francoskega duhá! —

Še nekaj besed o načinu, kakó so osnovani ti-le očrtki: Podajati ne-čemo absolutno zanikajočega ocenjanja ali kritike, ki bi se z vsemi načeli ujemala samó z jedno merjó. Opisavali bodemo umetnike, kakeršni so v svojih delih, ne gledé na to, kakšni bi morda po tem ali ónem mnenji morali biti; opisavali jih bodemo ne da bi sploh ocenjali njih delovanje. Samó analizirati ga hočemo, morda semtertja, kolikor je mogoče, tudi išoč zvez z minulostjo in z drugimi njim podobnimi prikazi. Ob tem pa se tudi ne bodemo držali nikakeršne šolske estetike starejše merí. Umotvor je bil vselej ustvarjen prej, nego je bila estetika, prav takó, kakor so bili pojmi in njih odnošaji dani že pred ustanovljenim logiškim sestavom. Estetika pač lahko ex post določi oblike, v katerih se je kdàj lepota pojavljala na vedno izpreminjavem organizmu umetnosti; ni pa ji dovoljeno, da bi za obliko lepote, ki je vendar v različnih dóbah, v različnih fazah človeškega razvoja različna, gibna, likvidna, postavila konstanto, a priori določeno za bodočnost. Zató smo v te očrtke vzprejeli tudi marsikaj, česar resnična vrednost je še preporna in se bode pokazala šele sčasoma, česar sedanji učinek pa je jako intenziven, kakor n. pr. pri tolikokrat zasmehovanih dekadentih ali pa précej pri prvem pesniku, katerega hočemo opisati, pri J. S. Macharji.

(Dalje prihodnjič.)

K četrtemu sešitku Wolfovega slovarja.

(Dalje.)

hlépost f. = hlépnost Habd. mar. 89. — *hlev* m. kraj pri vinski stiskalnici pod babo, kjer škač stoji. — *hlévic* m. = hlévec, Kocijančič filot. 1.94. — *hlístati* hlíščem 1) z žlico kako tekočino takó jesti, da šepeče. 2) puhati, srkati. 3) röcheln: prasec hlíšče zaboden, kadar mu 'kri teče. — *hlódec* m. 1) óni kol, ki drží plot, da se ne razruši. 2) = teležnják pri plugu; tudi brez h: lódec. — *hmanjikováti* = zločest biti. — *hóblanje* n. das Hobeln.

Zagrebec 1.327. — *hóblati* hobeln. Habd. ad. 107. Škvorc 295. — *hóblič* m. kleiner Hobel. Habd. ad. 558. — *hóblin* m. = hoblič. Škvorc 283. Zagrebec 1.327. — *hòc!* kadar kmet hoče, da mu gré vol na levo, zavikne mu: hoc! — *hōjsati* se: iz šale se med seboj potiskati in semtertja tirati; tudi *vōjsati* se. — *hopsač* m. kdor hodeč poskakuje. — *hop-salónder* m. kdor je od kod izgnan. — *hōpsati*: hodeč poskakovati. — *hóriti* se brünstig sein, o kobili. — *hormák* m., kdor v hitrici dela. — *hortášiti* se, družiti se, pajdašiti se, h. se s kom (ortak?). — *horováti* = horiti se. — *hotéčen* adj. kdor kaj hoče. Krajačević 84. — *hotencè, hotomcè, hotoncè* wol lend, zu Fleiss. — *hóval* m. tisto, s čimer čišmar napenja čizme, iz madj. — *hračkováti*, hračke izmetati. — *hřcati* hrcam = hrkati, kašljati. 2) migati kakor ribica, kadar jo loviš z rokó. — *hrđavica* f. v uganki: zahrđano zahrđano ne dá se odhrdati odmrdati dok ne dojde *hrđavica* mrđavica, koja je zahrđala zahrđala, koja opet odhrda odmrda (ključ). — *hré-bavost* f. Gašparoti 1.959. — *hrébrati* hrébrav = hrébatu hrébrav. — *hrékniti* hrknem koga, v ledje udariti koga. — *hrmīn* m. = hrmōn. — *hrmústavec* m. hrustanec. — *hrnja* m. i. f., kdor ima velika usta. — *hrnjárec* m. del svinje okolo gobca. — *hrňav* = ščrbast (Mraclin) (krn). — *hrňec* m. = hrnjarec. — *hrōmpa* f. neka hruška. (Mejmurje.) — *hrōptati* hrōpčem, svinje hropčejo. — *hrúkati* Mulih pos. 1266 z dobra i z ljubavjum pri poštene žene vnogo več hoče opraviti, nego gizdavo zapovedajuč, *hrukajuč* porivajuč, preklinjajuč ali bijuč (impetuose alloqui aut respondere) Belostenec. *hrupánjanje* n. das Lärmen. — *hržen* = ržen. — *hrženják* m. das Roggenbrot Habd. mar. 103. — *hudovéren* -rna. Koc. filot 3.136 kak ni potrebno *hudovernomu* biti, tak ni potrebno nečlovečnomu biti. — *húhňavica* in brez h: *húnjavica* f. der Schnupfen Koc. fil. 3.181. — *húkniti* = udariti: „sakramencki ga je po pleči huknul“ i *fúkniti*. — *hurđajūra* f. porogljivo imé ženski. — *hūrmak* m. = hormak, kdor dela v hitrici, kar dela. — *hūrmast* adj. = bedast. — *húsen* in *hújsen* adj. o psu, ki rad napada; človek kí vse preiskuje (Bezavina) češče: pohújsen. — *húsiti* in *hújsiti*, hoditi, kakor bi česa iskal: „Kaj hūsiš po moji koruzi?“ — *hústiti* = ščuvati, psa na koga hustiti ali hústiti. — *hvalibōg* m. Gottslohn Krajačević 28.

(Konec prihodajit.)

M. Valjavec.

K četrtemu sešitku Wolfovega slovarja.

(Konec.)

idom adv. sogleich. Krajačević 255. — *ileka, iloka* f. imé kravi. — *inašič* m. dim. inaš. Zagrebec 1.509. — *izbrisanje* n. das Auswischen Gašp. 1.942. — *izbriševati* Matakovič 2.31. — *izcicati* Škvorec 247. — *izciguliti* Habd. ad. 837. glej ciguliti. — *izčútiti* herausfühlen: „Ti si to mogel lahko izčútiti.“ — *izhukávati*: Koc. Filot. 3.117 srdce naše oduška vleče na vuha, i kakti goder svoje miseli izhukava z jezikom, tak odihava na vuha, čez koja tudže miseli prijemlje. — *izkázanje* n. Gašp. 1.971. Matak. 2.2. — *izkaževati* = izkazovati, Zagrebec. — *iskončati* Habd. ad. 782, Gašp. 1.898. 925. — *izkrátiti* denegare: Zagrebec 2 34 prosil je prijet biti vu s. red tak zažgano, da mu milošča ni mogla izkračena biti — *izkrikávati* Matakovič 2.55 iter. izkriknuti. — *izkriknuti* izkriknem ausrufen. Gašp 1.912. 963 i. t. d. — *izkrikovati* iter. izkriknuti. Matak. 2.119. — *izkupljenje* n. das Loskaufen. Habd. ad. 210. — *izlejšti* = izliti Habd. ad. 167. 766. 999. 1022. — *izmíniti* izminem. Habd. ad. 520. gda jezero let izmine. — *izmišljávanje* n. das Erdichten, excogitatio Koc. Fil. — *izmišljenje* n. Erdichtung. Zagrebec 1.215, 240 Koc. Fil. 3.87.

M. Valjavec.

LISTEK.

Družba sv. Cirila in Metoda nam je poslala nastopni poziv:

Slovinci! Družba sv. Cirila in Metoda nosi v sebi vesoljno Slovenstvo, a najmilejši so ji ta trenutek rojaki onostran Karavank

Zakaj? Zato, ker smo storili zanje do sedaj najmenj.

Vender pa jim je materina beseda tako ljuba kot nam vsem drugim Slovincem in ohraniti jo želé sebi in svojim potomcem prav tako, kot to želimo mi vsi.

Že dolgo časa je iz navedenega vzroka v namenih podpisane družbe slovenska ljudska šola v Velikovci na Koroškem.

Vodstveni seje naše družbe sklep pa je bil te dni tak, da začnemo s prihodnjo pomladjo zidati v Velikovci slovensko šolo, ki bode štirirazredna in izročena čč. šolskim sestram iz materine hiše v Mariboru.

Že imamo prav blizu mesta za 1250 glđ. nakupljen tej šoli prelep stavbinski prostor; šola z bivališčem za sestre pa nas utegne stati okrog 15.000 glđ.

Rojaki po vseh pokrajinah našega ozemlja! Naša velikovška stvar Vam bodi, prosimo Vas, pri srci tako, kot so Vam pri srci Vaše najožje rodbinske stvari.

In Ti, rodoljubno ženstvo po Slovenskem! Ti si v, naši družbi izpričalo požrtvovalnost, o kakeršni ni vedela praviti do danes slovenska zgodovina. V svesti smo si tega, da boš tudi ob tej naši koroški šoli našlo srečnih potov in onih načinov — ki Ti je naréče Tvoja domoljubna iznajdljivost.